

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Психолого-педагогічний факультет

Кафедра музики

<p>ЗАТВЕРДЖУЮ Голова вченої ради психолого-педагогічного факультету (підпис) _____ Н.Д. Карапузова _____ 2010 р.</p>	<p>УХВАЛЕНО на засіданні кафедри музики протокол № 1 від 31.08.2010 р. Зав. кафедри _____ О.О. Лобач</p>
---	---

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ

Духовна музика
для студентів II курсу

напряму підготовки 0101 – Педагогічна освіта
6.010100 – «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика»

Розробник: М.Д. Хіміч

Робоча навчальна програма до спецкурсу “Духовна музика” для студентів II курсу денної форми навчання / Укладач М.Д. Хіміч. – Полтава: Поставський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2010. – 32 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент

Дем’янюк Н.Ю.

Рекомендовано до друку вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Протокол № від 2010 р.

ЗМІСТ

Загальні	
положення.....	5
Мета курсу	5
Завданнями курсу	5
Опис предмета навчального курсу.....	5
Перелік видів навчальної діяльності.....	6
Перелік форм контролю.....	7
Шкала оцінювання.....	7
Критерії оцінювання знань і умінь студентів	
з курсу "Духовна музика".....	7
Плани лекційних занять.....	8
Музичний матеріал для слухання.....	21
Тематика наукових рефератів.....	23
Перелік питань для підсумкового контролю.....	23
Плани практичних занять.....	25
Методичні рекомендації для студентів	
щодо індивідуальної роботи.....	28
Методичні рекомендації для студентів	
щодо самостійної роботи.....	29
Інші положення.....	31

Анотація

У спецкурсі “Духовна музика” окреслено генезу православної хорової духовної музики в Україні Х-XX ст., а також її періодизація деякими видатними музикознавцями і науковцями; визначено виховну сутність православної хорової духовної музики, різновиду вокально-хорового мистецтва, яка характеризується комплексними освітньо-виховними впливами на особистість; показано цілісний науковий аналіз виховання молоді в початкових і середніх навчальних закладах засобами православної хорової духовної музики дожовтневого періоду, а також узагальнено позитивний досвід педагогів-методистів та регентів-викладачів, що є здобутком нашої культури і педагогіки, використання якого служитиме справі подальшої розбудови незалежної та міцної української держави.

В спецкурсе “Духовная музыка” показан генезис православной хоровой духовной музыки в Украине Х-XX ст., а также периодизация ее некоторыми выдающимися музыковедами и учеными; выделена воспитательная сущность православной хоровой духовной музыки как разновидности вокально-хорового искусства, которая характеризуется комплексом образовательно-воспитательного влияния на личность. Осуществлен целостный научный анализ воспитания молодежи в начальных и средних учебных заведениях, посредством православной хоровой духовной музыки дореволюционного периода и показан положительный опыт педагогов-методистов и регентов-учителей, который является достоянием нашей культуры и педагогики, что послужит дальнейшему строительству независимого и крепкого украинского государства.

1. Загальні положення

Мета курсу – ознайомлення з історією розвитку вітчизняної хорової духовної музики та її теоретичними основами, виявлення провідних тенденцій виховання засобами православної духовної музики (хорового церковного співу у навчальних закладах, народного, професійного духовного та богослужбового піснеспіву), узагальнення набутого позитивного досвіду вчителів–регентів минулого та впровадження у власну педагогічну діяльність.

Основні завдання:

- дати студентам систематизовані знання з історії вітчизняної духовної музики;
- розширити музично-естетичний кругозір студентів шляхом ознайомлення з кращими зразками православної духовної музики;
- розкрити виховну сутність православної духовної музики, що забезпечує моральне, естетичне, громадянсько–патріотичне виховання і сприяє психофізіологічному, емоційному, інтелектуальному та фізичному розвитку дітей;
- спрямувати студентів до самоосвіти та самовиховання на основі християнського вчення та багатовічних надбань православної духовної культури засобами православної духовної музики;
- забезпечити професійну готовність майбутніх учителів до виховання й розвитку творчої особистості учнів засобами православної духовної музики;
- сформувати у майбутніх спеціалістів практичні уміння й навички організаційного, методичного та виконавського процесу виконання творів православної духовної музики у шкільній і позашкільній діяльності.

1.2. Спецкурс “Духовна музика” вивчається впродовж одного семестру. Передбачає проведення лекційних та практичних занять, включає в себе самостійну та індивідуальну роботу.

Загальна кількість годин – 36

Загальна кількість кредитів – 2

Дисципліна: за вибором, професійно-орієнтована, нормативна

Семестри – 3

Аудиторні заняття – 16 год.

Самостійна робота – 10 год.

Індивідуальна робота – 10 год.

Види контролю – 3 залік.

Загальний обсяг дисципліни, види навчальної діяльності, їх розподіл по семестрах:

Семестр	Кредити ECTS	Загальна кількість годин	Аудиторних годин на тиждень	Лекції (год.)	Практичні заняття	Самостійна робота (год.)	Індивідуальна робота (год.)	Кількість змістових модулів	Вид підсумкової контролю
III	2	36	2	10	6	10	10	2	залік

Тематичний план

№ п/п	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год)	Самостійні (год)	Індив. робота (год)	К-сть балів
Змістовий модуль II. Культурно-історична та виховна роль української православної духовної музики						
1	Історико-культурні вигоди та періоди розвитку православної духовної музики України.	2	2	1		10
2	Народна і професійна духовна музика (сам)		2	4	2	10
3	Виховна сутність православної духовної музики	2			2	10
4	Вплив загальнонародного церковного співу на формування морально-етичних почуттів молоді.	2			1	10
Змістовий модуль II. Основні чинники виховання молоді засобами православної духовної музики.						
1	Генезис церковної співацької освіти (X-XVIII ст.) на Україні. (сам)			4	2	10
2	Хоровий церковний спів як засіб виховання молоді у початкових та середніх навчальних закладах України кінця XIX – початку XX століття.	2	2	1		10
3	Роль регента хору у вихованні молоді та основні шляхи його професійної підготовки.	2			1	10
4	Підготовка і захист навчального проекту				2	15
5	Підсумкова контрольна робота					15
6	Всього – 36	10	6	10	10	100

1.3. Перелік видів навчальної діяльності студентів.

Основним видом навчальної діяльності студентів зі спецкурсу „Духовна музика” є *лекційні і практичні заняття*. Під час практичного заняття студенти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення спецкурсу і набувають вмінь та навичок їх практичного застосування, шляхом виконання відповідно до сформульованого завдання. Практичне заняття включає проведення контролю знань, вмінь та навичок під час яких студенти оволодівають теоретичними основами духовного хорового мистецтва, знаннями з методики і принципами роботи з хором, уміннями і навичками організації хорових колективів, налагодження репетиційної діяльності, а також постановку загальної проблеми (завдання) викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язання задач, вирішення контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання.

Оцінки, одержані студентом за практичні заняття, враховуються при визначенні модульної та семестрової підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Індивідуальна робота студентів є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей і творчу діяльність. Індивідуальними навчально-дослідними завданнями (проектами) є: підготовка реферату з навчального курсу (тема – за вибором); запис музичної вікторини (аудіо-, CD- за вибором); розробка та демонстрація сценарію-презентації певної епохи у розвитку духовного хорового мистецтва або творчості духовного хорового колективу, хорового регента, композитора, співака (з використанням музичних записів та іншого ілюстративного матеріалу); укладання пакету наочного навчального матеріалу для вивчення певної епохи у розвитку духовного

хорового мистецтва або творчості духовного хорового колективу, хорового регента, композитора, співака (портрет, ілюстративний матеріал, макети тем хорових творів та ін.), для роботи над вокально-хоровою технікою (таблиці, схеми, музичний матеріал та ін.); проведення лекції-концерту з тематики навчального курсу.

Самостійна робота є основним способом засвоєння студентом навчального матеріалу без участі викладача у вільний час від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота студента передбачає засвоєння низки теоретичних питань, виконання певних завдань: зобразити в таблицях генезис за періодизаціями В. Металлова, А. Преображенського, М. Успенського, І. Гарднера, М. Маріо, описати біографії композиторів професійної духовної музики, підготувати словник специфічних термінів, підготувати хронологічні таблиці розвитку православної духовної музики як складової музичної освіти Х-XX ст., підготувати краєзнавчі архівні матеріали до виступу-лекції “Духовна музика на Полтавщині”, підбір хорового репертуару, ілюстративного матеріалу (аудіо, відео запису музичних творів у виконанні провідних хорових колективів) тощо.

1.4. Перелік форм контролю:

експрес-тестування, поточне та підсумкове тестування; фронтальне та індивідуальне опитування; оцінювання якості виконання індивідуальних навчально-дослідних, творчих і науково-методичних завдань; взаємооцінювання; індивідуальна та колективна оцінка мікро викладання, в тому числі й незалежними студентами-експертами; проведення комплексних і поліваріантних контрольних робіт; визначення рейтингу кожного студента за шкалами оцінювання; використання індивідуальних залікових паспортів.

1.5. Шкала оцінювання:

Оцінка за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою закладу	Залік
A	90 - 100	зараховано
B	83 – 89	
C	75 – 82	
D	68 – 74	
E	60 – 67	
FX	35 – 59	не зараховно
F	0 – 34	

1.6. Критерії оцінювання студента

Оцінка **90-100 – А – «5» – «відмінно»** ставиться за умов:

повного і глибокого розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

усвідомлення значення понять і вільного володіння термінологією;

послідовного і логічного викладення матеріалу;

застосування при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

ілюстрування теоретичних положень відповідними прикладами;

виявлення високого рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу;

допущення двох-трьох неточностей, які не впливають на правильність відповіді.

Оцінка **75-89 – В, С – «4» – «добре»** ставиться за умов:

достатньо повного розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

розуміння значення спеціальних термінів, але не завжди доцільного їх використання;

відсутності суттєвих помилок у викладенні матеріалу;

вміння застосовувати при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

ілюстрування теоретичних положень відповідними прикладами;

виявлення достатньо високого рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу;

допущення двох-трьох неточностей в обґрунтуванні теоретичних положень.

Оцінка **60-74 – Д, Е – «3» – «задовільно»** ставиться за умов:

неточного розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

розуміння значення спеціальних термінів, але припущення помилок у їх вживанні;

припущення суттєвих помилок у викладенні матеріалу;

невміння застосовувати при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

недостатнього ілюстрування теоретичних положень відповідними прикладами;

виявлення задовільного рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу.

Оцінка **35-59 – FХ – «2» – «незадовільно»** ставиться за умов:

недостатнього розкриття змісту матеріалу відповідно до поставленого завдання;

незнання і нерозуміння спеціальної термінології;

припущення суттєвих помилок у виконанні усіх завдань;

невміння ілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами;

невміння застосовувати при відповіді на питання базових знань з дисциплін музично-теоретичного і виконавського циклів;

виявлення незадовільного рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу.

Оцінка **0-34 – F – «2» – «незадовільно»** ставиться за умов виявлення незадовільного рівня знань, умінь і навичок з навчального курсу та передбачає його обов'язкове повторне проходження.

Модуль I	Модуль II	Сума
40	60	100
T1 – 10	T1 – 10	
T2 – 10	T2 – 10	
T3 – 10	T3 – 10	
T4 – 10	Проект – 15 Підсумкова – 15	

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I

Культурно-історична та виховна роль української православної духовної музики.

Тема 1. Історико-культурні витоки та періоди розвитку православної духовної музики України. (2 год.)

1. Місце ПДМ в релігії, соціокультурному просторі, педагогіці.

а. Місце ПДМ у богослужінні, три її основні види.

б. Засновник церковного співу I. Златоуст.

2. Гласи або лади Візантійського осьмогласія. (I. Дамаскін)

3. Генезис розвитку та становлення ПДМ в X-XX ст

- а. Видатні музикознавці, дослідники, композитори минулого і ПДМ.
- б. Періодизація дожовтневих музикознавців: Д.В. Розумовського, В.П. Металлова, А.В. Преображенського.
- в. Періодизації сучасних дослідників: Н.Д. Успенського, І. Гарднера.
- г. Вплив українських композиторів П.О. Козицького, О.А. Кошиця, М.Д. Леонтовича, М.В. Лисенка, К.О. Стеценка на розвиток духовної музики кін. XIX поч. XX ст.

4. Етапи розвитку ПДМ в Україні кін. XIX поч. XX ст. (авторська періодизація).

Література:

1. Аллемандов Д. В. Курс истории русского церковного пения: В 2 ч. – Ч. 1. – М.: Изд-во. Юргенсона, 1911. – 103 с.
2. Антонов Н. Р. Храм Божий и церковные службы. – Санкт-Петербург: Типография М. А. Александрова, 1912. – 90 с.
3. Асафьев Б. В. Русская музыка XIX и начала XX века. – 2-е изд. – Л.: Музыка, 1979. – 339 с.
4. Богословский вестник. – Сергиев Посад: Типография Святотроицкой-Сергиевой лавры, 1913. – 560 с.
5. Вишневський О. І. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси. – Львів, 1996. – 233 с.
6. Вознесенский И. И. Общедоступные чтения о церковном пении. – Кострома: Губернская типография, 1897. – 69 с.
7. Вознесенский И. И. О высоком достоинстве и благотворном влиянии на людей церковного пения // О церковном пении: Сборник статей. – М.: Талан, 1997. – С. 8 – 25.
8. Вознесенский И. И. Общее церковное пение. Народно-певческие хоры. – М., 1905. – 66 с.
9. Гарднер И. А. Богослужбное пение Русской православной церкви: В 2 т. – Т. 2. – Нью-Йорк: Типография преп. Иова Почаевского, 1978. – 591 с.
10. Герасимова-Персидська Н. О. Хоровий концерт на Україні в XVII – XVIII ст. – К., 1978. – 120 с.
11. Дебольский Г. С. Православная церковь в её таинствах, богослужении, обрядах и требах. – М.: Отчий дом, 1994. – 527 с.
12. Дуров А. А. Очерк истории музыки в России. – М.: Издание П. Юргенсона, 1884. – 80 с.
13. Единственная в Полтавской епархии Козельщинская двухклассная женская школа // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 22 – С. 855.
14. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 647 с.
15. Козицький П. О. Спів і музика в Київській Академії за 300 років її існування. – К.: Музична Україна, 1971. – 147 с.
16. Лебедев В. В. Пение и музыка как средство эстетического развития народа. – Тамбов: Изд-во В. В. Лебедева, 1910. – 216 с.
17. Лончина Б. І. Українська культура. Короткий огляд. Нью-Йорк: Шкільна рада, 1983. – 47 с.
18. Мартынов В. И. История Богослужбного пения. – М.: РИОФА, 1994. – 238 с.

19. Мартынов В. И. Пение, игра и молитва в русской богослужебно-певческой системе. – М.: Филология, 1997. – 208 с.
20. Маценко П. І. Нариси до історії української церковної музики. – К.: Муз. Україна, 1968. – 150 с.
21. Металлов В. П. Очерк истории православного церковного пения в России. – М.: Шнанкенбург, 1900. – 64 с.
22. Металлов В. П. Церковное пение как предмет преподавания в народной школе. Замечание по дидактике и методике церковного пения. – 4-е изд. – М.: Шнанкенбург, 1911. – 64 с.
23. О церковном пении: Сборник статей. – М.: Талан, 1997. – С. 81, 156.
24. Огієнко І. І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К.: Довіра, 1992. – 141 с.
25. Покровский А. М. Хоровое церковное пение, его значение и постановка. – Новгород: Паровая типография М. И. Игнатовской, 1900. – 20 с.
26. Полотебнев А. И. Пение в храме как средство к благодатному сообщению Богооткровенных истин. – М., 1896. – 17 с.
27. Очерки истории школьной и педагогической мысли народов СССР / Под ред. Э. Д. Днепров. – М.: Педагогика, 1991. – 445 с.
28. Пашенко В. Православ'я в новітній історії України. – Полтава, 1997. – 354 с.
29. Разумовский Д. В. Теория и практика церковного пения. – М., 1886. – 172 с.
30. Рачинский С. А. Сельская школа: Сб. статей / Сост. – Л. Ю. Стрелкова / Б-ка учителя и воспитателя: Страницы истории педагогической мысли. – М.: Педагогика, 1991. – 176 с.
31. Рязский А. А. Учебник церковного пения: В 2 ч. – Ч. 1 – 2. – М.: Синодальная типография, 1890. – 43 с.
32. Сборник постановлений по народному образованию уездных земских собраний Полтавской губернии за 1906 год. – Полтава, 1907. – 125 с.
33. Семчишин М. Тисяча років української культури: історичний огляд культурного процесу. – К.: МП Фенікс, 1993. – 560 с.
34. Столетие Пирятинского городского училища: 1814 – 1914 гг. – К., 1915. – 143 с.
35. Храм божий и церковная служба: Учебник богословия для средней школы. – Санкт-Петербург, 1912. – 102 с.

Тема 2. Народна і професійна духовна музика. (самостійно 4 год.)

1. ПДМ в народній творчості (українські колядки та щедрівки).
2. Професійна ПДМ:
 - а) М.П. Ділецький та його “Грамматична музика”.
 - б) Канти.
 - в) Партесний концерт XVII-XVIII ст.
 - г) Хоровий концерт кін. XVIII поч. XIX ст.
4. Колокольні дзвони.

Література

1. Боровик М. Про впливи народної пісні на мелодику А. Веделя. – К.: Музична Україна. Вип. 6. – 1971. – 153 с.
2. Герасимова-Персидська Н. О. Хоровий концерт на Україні в XVII – XVIII ст. – К., 1978. – 120 с.
3. Дилецкий Н. Идея грамматики музыкальной // Памятники русского музыкального искусства. Вып. 7. – М., 1977. – 269 с.
4. Дилецкий М. Грамматика музыкальная. – К.: Музична Україна, 1970. – 25 с.
5. Израилев А. Ростовские колокола и звоны. – М., 1884.
6. Карлампович К. Малорусское влияние на великорусскую церковную жизнь. – К., 1914. – 830 с.
7. Матвеев Н. Хоровое пение: Учебное пособие по хороведению. – М., 1998. – 287 с.
8. Оловяшников Н. История колоколов и колоколотейное искусство. – М., 1912.
9. Шреєр-Ткаченко О. Я. Історія української музики. – К.: Музична Україна, 1980. – 179 с.

Тема 3 Виховна сутність православної духовної музики (2 год.)

1. ПДМ – яскраве і неповторне джерело пізнання способу життя, духовного стану оточення.
2. Дослідники дожовтневого періоду про музику як соціокультурний вид мистецтв (педагоги, мистецтвознавці, філософи та релігійні діячі).
3. Використання у педагогічній практиці ПДМ як засобу виховання у дожовтневий період.
 - а. Синтез музики і слова, співу і молитви.
 - б. Функції ПДМ (церковного співу) (педагогічні погляди П.О. Щуровського, М.Д. Нікандрова, С.О. Рачинського, А.Кураєва).
 - в. ПДМ у родинному вихованні.
4. Визнання урядом ПДМ як кращого виховного засобу.
 - а. Застосування ПДМ у навчально-виховному процесі.
5. Морально-естетичне призначення ПДМ як комплексного виховного засобу.
 - а. Православна церква, уряд, суспільство і ПДМ у боротьбі з аморальними проявами підростаючого покоління дожовтневого періоду.

Література

1. Аллемандов Д. В. Курс истории русского церковного пения: В 2 ч. – Ч. 1. – М.: Изд-во Юргенсона, 1911. – 103 с.
2. Андреев П. И. Церковному или светскому пению учить в школе (Окончание) // Хоровое и регентское дело. – 1914. – № 4. – С. 65 – 68.
3. Арсений архиепископ. Обсуждение законопроекта о начальном обучении // Хоровое и регентское дело. – 1912. – № 4. – С. 11 – 47.
4. Берс О. О. Что такое понимание музыки / Психолого-педагогический очерк. – Санкт-Петербург, 1903. – 47 с.
5. Ващенко Г. Г. Виховний ідеал. – Полтава: Полтавський вісник, 1994. – 189 с.
6. Вишневський О. І. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси. – Львів, 1996. – 233 с.

7. Вознесенский И. И. Общедоступные чтения о церковном пении. – Кострома: Губернская типография, 1897. – 69 с.
8. Вознесенский И. И. Общее церковное пение. Народно-певческие хоры. – М., 1905. – 66 с.
9. Выпуск воспитанниц Полтавского епархиального женского училища // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 14. – С. 505.
10. Ганслик Э. Ф. О музыкально-прекрасном: Опыт поверки музыкальной эстетики. – М., 1895. – 181 с.
11. Гарднер И. А. Богослужбное пение Русской православной церкви. Сущность, система и история: в 2 т. – Т. 1. – Нью-Йорк: Типография преп. Иова Почаевского, 1978. – 567 с.
12. Гельмогольц Г. О. Учение о слуховых ощущениях как физиологическая основа для теории музыки. – Санкт-Петербург, 1875. – 345 с.
13. Грінченко М. І. Історія української музики. – К., 1992. – 221 с.
14. Гутор В. П. В ожидании реформы мысли о задачах музыкального образования. – Санкт-Петербург, 1891. – 56 с.
15. Дернов А. А. Методика Закона Божия: Учебное пособие: В 3 ч. – Ч. I. – Санкт-Петербург: Изд. Башмакова, 1913. – 247 с.
16. Эйгес К. И. Основные вопросы музыкальной эстетики. – М., 1905. – 34 с.
17. Занков А. В. Избранные педагогические труды. – М.: Педагогика, 1990. – 424 с.
18. Зеньковский В. В. Педагогика. – М.: Православный Свято-Тихоновский Богословский институт, 1996. – 153 с.
19. Из жизни церковно-приходских школ // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 12. – С. 427.
20. Извлечение из отчета о состоянии образцовой начальной школы при Полтавском Епархиальном училище 1890 – 1891 // Полтавские епархиальные ведомости. – 1892. – № 25. – С. 45 – 55.
21. Карасев А. Н. Методика пения: Руководство к постановке и преподаванию хорового пения в народных церковно-приходских школах и прочих учебных заведениях и к организации церковных певческих хоров. – Пенза: Типо-литография В. Н. Умнова, 1889. – 270 с.
22. Козельщинская двухклассная школа // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 12. – С. 436.
23. Краткие сведения о преподавании в начальных школах церковного пения и организации певческого хора // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 10. – С. 330.
24. А. Школьное Богословие. – Москва, Фонд “Благовест”, 1997. – 96 с.
25. Лебедев В. В. Общецерковное пение; народно-певческие хоры. – Тамбов, 1907. – 66 с.
26. Мартынов В. И. История Богослужбного пения. – М.: РИОФА, 1994. – 238 с.
27. Мартынов В. И. История Богослужбного пения. – М.: РИОФА, 1994. – 238 с.
28. Мартынов В. И. Пение, игра и молитва в русской богослужбно-певческой системе. – М.: Филология, 1997. – 208 с.

29. Маценко П. І. Нариси до історії української церковної музики. – К.: Муз. Україна, 1968. – 150 с.
30. Металлов В. П. Церковное пение как предмет преподавания в народной школе. Замечание по дидактике и методике церковного пения. – 4-е изд. – М.: Шнанкенбург, 1911. – 64 с.
31. Никандров Н. Д. Нравственные уроки православья // Педагогика – 1997. – № 3. – 126 с.
32. О церковном пении: Сборник статей. – М.: Талан, 1997. – С. 81, 156.
33. Образцовая начальная женская школа при Полтавском Епархиальном женском училище // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 22. – С. 925.
34. Павловский И. Ф. К истории Полтавской Епархии. Исторические бытовые очерки, заметки и переписка (по архивным данным). – Полтава: Издание Полтавской архивной комиссии, 1916. – 182 с.
35. Пащенко В. Православ'я в новітній історії України. – Полтава, 1997. – 354 с.
36. Пение в начальной школе // Хоровое и регентское дело. – 1912. – № 4. – С. 76 – 77.
37. Полтавскому Губернскому Земскому собранию 46-го созыва: Доклад № 109 по программам для школ с 4-летним курсом обучения // Киевская старина. – 1900. – № 12. – С. 22 – 423.
38. Рачинский С.А. Сельская школа: Сборник статей. – Изд-е 3-е доп. – Санкт-Петербург, 1898. – 371 с.
39. Рачинский С. А. Сельская школа: Сб. статей / Сост. – Л. Ю. Стрелкова / Б-ка учителя и воспитателя: Страницы истории педагогической мысли. – М.: Педагогика, 1991. – 176 с.
40. Рубинштейн М. М. Эстетическое воспитание детей. – 2-е изд. – М.: 1917. – 153 с.
41. Русское зарубежье в год тысячелетия крещения Руси: Сборник. – М.: Столица, 1991. – 464 с.
42. Рыбальченко М. Г. Общенародное церковное пение // Полтавские епархиальные ведомости. – 1913. – № 22 – 23. – С. 1655 – 1659.
43. Саккети Л. Из области эстетики и музыки. – Санкт-Петербург: Типография Л Турыгиной, 1896. – 214 с.
44. Селиханович А. А. Очерк общей педагогики для семьи, школы и самовоспитания – К., 1913 – 196 с.
45. Смоленский С.В. Церковное пение, народная песня и школьные хоры // Хоровое и регентское дело. – 1915. – № 3. – С. 4.
46. Список тем для доклада на 5-м съезде хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1914. – № 2. – С. 27 – 30.
47. Стрижев А. И. – Опыты православной педагогики: У 6 кн. – Кн. 5 – 6. – М.: Литературная учёба, 1993. – 238 с.
48. Трисвятое. – М.: Православное пение. – 1997. – 80 с.
49. Українська культура: Лекції за ред. Д. Антоновича / Упорядник С. Ул'яновська. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1993. – 592 с.
50. Успенский Н. Д. Древнерусское певческое искусство. – М., 1965. – 216 с.
51. Феодосий монах. Исповедь старого регента // Голос церкви. – 1912. – № 10. – 19 с.

52. Чехов Н. В. Народное образование в России 60-х годов XIX века // Педагогическая Академия в очерках и монографиях / Под ред. А. Нечаева. – М.: Изд-во Польза, 1912. – 224 с.
53. Шевченко Г. П. Эстетическое воспитание в школе. – К.: Радянська школа, 1985. – 144 с.
54. Щуровский Т. О. Как нужно обучать наших детей музыке. – М., 1898. – 40 с.

Тема 4 Вплив загальнонародного церковного співу на формування морально-естетичних почуттів молоді у позашкільній діяльності (2 год.)

1. Двоєдина основа загальнонародного церковного співу.
2. Історичний шлях загальнонародного церковного співу.
 - а. XVII ст. занепад загальнонародного церковного співу.
 - б. XIX-XX ст. ренесанс загальнонародного церковного співу. Виникнення співацької медієвістики. Д. Розумовський, В. Металлов.
3. І. Вознесенський, В. Лебедев, М. Рибальченко про загальнонародний церковний спів як найдемократичніший засіб виховання.
 - а. Загальнонародний церковний спів – позашкільний вид діяльності, спрямований на активну участь дітей у богослужінні.
 - б. Методичні умови для вивчення богослужбового пісенного матеріалу для загальнонародного церковного співу.
4. Участь народу у богослужбовому співі.

Література

1. Вознесенский И. И. О высоком достоинстве и благотворном влиянии на людей церковного пения // О церковном пении: Сборник статей. – М.: Талан, 1997. – С. 8 – 25.
2. Гарднер И. А. Богослужбное пение Русской православной церкви: В 2 т. – Т. 2. – Нью-Йорк: Типография преп. Иова Почаевского, 1978. – 591 с.
3. Закладка в Чернигове бесплатной церковно-певческой школы для мальчиков-хористов // Хоровое и регентское дело. – 1915.– № 10. – С. 178 – 179.
4. Лебедев В. В. Общецерковное пение; народно-певческие хоры. – Тамбов, 1907. – 66 с.
5. Мартынов В. И. Пение, игра и молитва в русской богослужбной-певческой системе. – М.: Филология, 1997. – 208 с.
6. Масол Л. М. Музично-естетичне виховання в гімназіях // Елітарна освіта: історія, теорія, методика. – Кіровоград: – 1996. – 236 с.
7. Маценко П. І. Нариси до історії української церковної музики. – К.: Муз. Україна, 1968. – 150 с.
8. Музыкальный календарь для учителей и учащихся музыке. 1915 – 1916 учебный год. – Санкт-Петербург, 1915.
9. Отчет о состоянии церковно-приходских школ и школ грамоты Киевской епархии в 1878 – 1888 годах // Киевские епархиальные ведомости. – 1889. – № 3. – С. 20.
10. Отчет попечителя Киевского учебного Округа о состоянии учебных Заведений Округа (мужских гимназий и прогимназий) за 1908 г. – К., 1909. – 79 с.

11. Программа по церковному пению для учениц 2-го Киевского женского училища духовного ведомства. Приготовительный класс. – К., 1900. – 8 с.
12. Рыбальченко М. Г. Общенародное церковное пение // Полтавские епархиальные ведомости. – 1913. – № 22 – 23. – С. 1655 – 1659.
13. Селиханович А. А. Очерк общей педагогики для семьи, школы и самовоспитания – К., 1913 – 196 с.
14. Трисвятое. – М.: Православное пение. – 1997. – 80 с.
15. Управление хором // Хоровое и регентское дело. – 1915. – № 5 – 6. – С. 109.

Змістовий модуль II

Основні чинники виховання молоді засобами православної духовної музики.

Тема 1. Генезис церковної співацької освіти (X-XVIII ст.) на Україні (самостійно 4 год.)

1. Співацьке навчання духовній музиці в контексті історичного розвитку української церкви.
2. Співацьке навчання на Русі до X ст.
3. Засади співацького навчання в період хрещення Київської Русі. X-XIV ст.
4. Шляхи розвитку співацької освіти в Україні у XV-XVII ст.
5. Доместики-вчителі. Безпозначкова знаменна грамота. Вдосконалення знаменного письма через систему заремб.
6. Зародки нової нотолінійної системи. Педагогічні погляди теоретиків співу.
7. Співацька справа в загальноосвітніх закладах.
8. Співацька практика в міських навчальних закладах. Навчання співів на селі.
9. Розвиток співацької грамоти.

Література

1. Дебольский Г. С. Православная церковь в её таинствах, богослужении, обрядах и требах. – М.: Отчий дом, 1994. – 527 с.
2. Дуров А. А. Очерк истории музыки в России. – М.: Издание П. Юргенсона, 1884. – 80 с.
3. Единственная в Полтавской епархии Козельщинская двухклассная женская школа // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 22 – С. 855.
4. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 647 с.
5. Козицький П. О. Спів і музика в Київській Академії за 300 років її існування. – К.: Музична Україна, 1971. – 147 с.
6. Лебедев В. В. Пение и музыка как средство эстетического развития народа. – Тамбов: Изд-во В. В. Лебедева, 1910. – 216 с.
7. Лончина Б. І. Українська культура. Короткий огляд. Нью-Йорк: Шкільна рада, 1983. – 47 с.
8. Мартынов В. И. История Богослужебного пения. – М.: РИОФА, 1994. – 238 с.

9. Мартынов В. И. Пение, игра и молитва в русской богослужебно-певческой системе. – М.: Филология, 1997. – 208 с.
10. Маценко П. І. Нариси до історії української церковної музики. – К.: Муз. Україна, 1968. – 150 с.

Тема 2. Хоровий церковний спів як засіб виховання у педагогічному процесі початкових та середніх навчальних закладів освіти України кінця XIX – початку XX століття

1. Огляд системи народної освіти в дожовтневий період. Церковнопарафіяльні школи. Виникнення і розвиток предмету церковні співи.
2. Створення хорів при церковнопарафіяльних школах.
 - а. З'їзди хорових діячів.
 - б. Розквіт хорової справи (1884-1917) через позитивні заходи Святійшого Синоду.
 - в. 4 етапи розвитку хорового церковного співу.
3. Мета, завдання, методичні, церковно-співацькі матеріали, вимоги до вивчення церковного співу (В. Металлов, О. Карасьов).
 - а. Відомості про Полтавські навчальні церковні хори.
 - б. Методисти Д. Зарін, А. Маслов, С. Миропольський про обов'язковість навчання церковним співам всіх без винятку учнів.
4. Організація шкільного хорового колективу (Т. О. Щуровський).
5. Головне виховне завдання в середніх навчальних закладах. Два завдання навчання духовним співам в основному типі середніх навчальних закладів – гімназії.
6. Провідне місце православної церкви у вихованні молоді через церковний спів. Спільні риси виховання підростаючого покоління засобами православної духовної музики в жіночих та чоловічих середніх навчальних закладах (видатні музиканти-викладачі Полтавських закладів: Ф. Попадич, Г. Гладкий, О. Соколов).
7. Народні училища (вимоги до викладання церковного співу, недоліки у викладанні церковного співу). Полтавське єпархіальне жіноче училище – зразок дбайливого ставлення до виховання дівчат засобами православної духовної музики.
8. Існування 4 форм духовної музики на Україні (богослужбовий у церкві, як предмет в навчальних закладах, як основа репертуару у концертно-виконавській діяльності хорових колективів, як родинний або домашній духовний пісенспів). Меценатська діяльність хорових колективів середніх навчальних закладів як виховний засіб підростаючого покоління.

Література

1. Апраксина О. А. Методика музикального виховання в школі: Учеб. Пособие для студентов вузов. – М.: Просвещение, 1983. – 222 с.
2. Бэрс Дж. Постановка голоса у детей: Практическое руководство для воспитания и предохранения голосов мальчиков и девочек в период школьного учения / Пер. с англ. – М., 1914. – 46 с.

3. Вознесенский И. И. Общедоступные чтения о церковном пении. – Кострома: Губернская типография, 1897. – 69 с.
4. Вознесенский И. И. О высоком достоинстве и благотворном влиянии на людей церковного пения // О церковном пении: Сборник статей. – М.: Талан, 1997. – С. 8 – 25.
5. Гарднер И. А. Богослужбное пение Русской православной церкви: В 2 т. – Т. 2. – Нью-Йорк: Типография преп. Иова Почаевского, 1978. – 591 с.
6. Иванов В. Ф. Співацька освіта в Україні у XVIII ст. – К.: Музична Україна, 1997. – 289 с.
7. Из жизни церковно-приходских школ Полтавской епархии 1892 – 1893 гг // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 13. – С. 763 – 784.
8. Карасев А. Н. Объяснение к подвижным нотам и начальное занятие по пению в школе для учащихся. – Пенза, 1898. – 15 с.
9. Карасев А. Н. Методика пения: Руководство к постановке и преподаванию хорового пения в народных церковно-приходских школах и прочих учебных заведениях и к организации церковных певческих хоров. – Пенза: Типо-литография В. Н. Умнова, 1889. – 270 с.
10. Карасев А. Н. Методика пения: В 2 ч. – Ч. 1. – Пенза: Типо-литография В. Н. Умнова, 1891. – 44 с.
11. Металлов В. П. Церковное пение как предмет преподавания в народной школе. Замечание по дидактике и методике церковного пения. – 4-е изд. – М.: Шнанкенбург, 1911. – 64 с.
12. Миропольский С. И. О музыкальном образовании народа в России Западной Европе.. – Санкт-Петербург, 1882. – 111 с.
13. Модзалевский Л. Н. Очерк истории воспитания и обучения с древнейших и до наших времен: Для педагогов и родителей: В 2 ч. – Ч. 1. – Изд-е 3-е испр. и доп. – Санкт-Петербург, 1899. – 605 с.
14. Образцовая начальная женская школа при Полтавском Епархиальном женском училище // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 22. – С. 925.
15. Пашенко О. В. Педагогічна концепція А. Макаренка і релігія // Наукові записки психолого-педагогічного факультету: Збірник наукових праць. – Полтава, 1998. – С. 3 – 13.
16. Полтавскому Губернскому Земскому собранию 46-го созыва: Доклад № 109 по программам для школ с 4-летним курсом обучения // Киевская старина. – 1900. – № 12. – С. 22 – 423.
17. Постановление училищного совета // Хоровое и регентское дело. – 1911. – № 3. – С. 152.
18. Проверка учебно-воспитательного процесса в Козельщинской двухклассной женской школе // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 22. – С. 860.
19. Программа для церковно-приходских школ Учебного Совета при Священном Синоде. – Санкт-Петербург, 1903. – 114 с.
20. Резолюция 1-го съезда хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1909. – № 9. – С. 78 – 79, 97.
21. Резолюции 2, 3-го съездов хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1911. – № 3. – С. 89-94.
22. Резолюция 5-го съезда о социальной защите хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1914. – № 2. – С. 27 – 28.
23. Рубинштейн М. М. Эстетическое воспитание детей. – 2-е изд. – М.: 1917. – 153 с.

24. Сосновский В. И. Методика преподавания учебных предметов начальной школы. – Екатеринбург, 1908. – 214 с.
25. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні. Кінець XIX – початок XX століття: Нариси. – К.: Радянська школа, 1991. – 381 с.
26. Рудницька О. П. Вчись цінувати прекрасне: естетична оцінка в музично-педагогічній практиці. – К.: Музична Україна, 1983 – 112 с.
27. Рудницька О. П. Вплив музичного сприйняття на розвиток професійно значущих якостей майбутнього вчителя // Педагогіка і психологія: Вісник Академії педагогічних наук України. – 1994. – № 4 – 5. – С. 98 – 106.
28. Селиханович А. А. Очерк общей педагогики для семьи, школы и самовоспитания – К., 1913 – 196 с.
29. Сластионов А. Д. Церковное пение и культура на Украине и в Московии // Киевская старина, – 1905. № 5 – С. 60.
30. Смирнов П. Т. Церковно-приходская школа. Упадок её на Западе Европы и значение ее для России. – 5-е изд. – Санкт-Петербург, 1894. – 54 с.
31. Успенский Н. П. Участие православного духовенства в деле начального обучения народа. – Ярославль, 1909. – 79 с.
32. Характеристика исполнения программы церковного пения в Козельщинской церковно-приходской школе архиепископом Илларионом // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 12. – С. 430.

Тема 3. Роль регента хору у вихованні молоді та основні шляхи його професійної підготовки

1. Головне виховне завдання в середніх навчальних закладах.
 - а. Два завдання навчання духовним співам в основному типі середніх навчальних закладів – гімназії. 4 форми існування духовного пісенспіву.
 - б. Огляд стану середньої ланки освіти 1864-1914 рр.
 - в. Провідне місце православної церкви у вихованні молоді через церковний спів.
2. Кін. XIX поч. XX ст. – період піднесення дисципліни церковного співу у середніх навчальних закладах (відомі музиканти-викладачі О. Самчевський, Ф. Проценко).
 - а. Харківські середні навчальні заклади (С. Миропольський, І. Гнутіков, А. Пузиревський про головне місце церковного співу у вихованні молоді).
 - б. Коростишевська учительська семінарія (типові недоліки, вимоги до вихованців семінарії, рекомендації керівництву, що до уроків церковного співу).
3. Народні училища (вимоги до викладання церковного співу, недоліки у викладанні церковного співу).
4. Спільні риси виховання підростаючого покоління засобами православної духовної музики в жіночих та чоловічих середніх навчальних закладах (видатні музиканти-викладачі Полтавських закладів: Ф. Попадич, Г. Гладкий, О. Соколов).
 - а. Стан жіночої середньої освіти.

- б. Приватні жіночі заклади (викладачі О. Кошиць та К. Стеценко).
5. Полтавське єпархіальне жіноче училище – зразок дбайливого ставлення до виховання дівчат засобами православної духовної музики.

Література

1. Александр епископ. О церковном пении. – М.: Типография Снегиревых, 1889. – 23 с.
2. Анастасиев А. П. Религиозно-нравственное воспитание в начальной школе.: Из бесед с учащимися в народных училищах лицами. – 2-е изд. – Сергиев-Посад, 1907. – 64 с.
3. Аннинский А. И. Народное образование. – Сергиев Посад: Типография Святотроицкой-Сергиевой лавры, 1911. – 132 с.
4. Апраксина О. А. Методика музыкального воспитания в школе: Учеб. Пособие для студентов вузов. – М.: Просвещение, 1983. – 222 с.
5. Вознесенский И. И. Общедоступные чтения о церковном пении. – Кострома: Губернская типография, 1897. – 69 с.
6. Вознесенский И. И. Общее церковное пение. Народно-певческие хоры. – М., 1905. – 66 с.
7. Говорков А. Н. Голос Московского Святителя Филарета в защиту Православного церковного пения. – Сергиев Посад: Типография Свято-Троицкой Сергиевой Лавры, 1912. – 31 с.
8. Гутор В. П. В ожидании реформы мысли о задачах музыкального образования. – Санкт-Петербург, 1891. – 56 с.
9. Двадцатипятилетие Епархиального женского училища // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 15. – С. 526 – 544.
10. Двадцатипятилетие Полтавского Епархиального женского училища // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 11. – С. 376 – 411.
11. Двадцатипятилетие Полтавского епархиального женского училища // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 16. – С. 594 – 608.
12. Дебольский Г. С. Православная церковь в её таинствах, богослужении, обрядах и требах. – М.: Отчий дом, 1994. – 527 с.
13. Дернов А. А. Методика Закона Божия: Учебное пособие: В 3 ч. – Ч. I. – Санкт-Петербург: Изд. Башмакова, 1913. – 247 с.
14. Дуров А. А. Очерк истории музыки в России. – М.: Издание П. Юргенсона, 1884. – 80 с.
15. Иванов В. Ф. Русская интеллигенция от Петра I и до наших дней. – М., 1997. – 144 с.
16. Иванов В. Ф. Співацька освіта в Україні у XVIII ст. – К.: Музична Україна, 1997. – 289 с.
17. Джаман Т. В. Розвиток народної освіти на Волині XVIII – XIX століття: Автореф. дис... канд. пед. Наук. – Тернопільський державний педагогічний інститут ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 1999. – 19 с.
18. Дороніна Т. О. Навчальний процес у Києво-Могилянській академії. Форми та засоби його організації у збереженні Києво-Могилянської академії в історії України. – К., 1995. – 130 с.
19. Занков А. В. Избранные педагогические труды. – М.: Педагогика, 1990. – 424 с.

20. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 647 с.
21. Клитин Н. Г. Речь на акте Киевских церковно-приходских школ 11 мая 1903 года. – К., 1903. – 8 с.
22. Колесса Ф. О. Спогади про М. Лисенка. – Львів, Вільна Україна, 1947. – 64 с.
23. Конотоп А. И. Значение нотоплинейных рукописей для понимания древнерусского строчного пения // Музыкальная академия – 1996 – № 3. – 240 с.
24. Кошиць О. А. Про українську пісню й музику. – 2-е видання. – К.: Муз. Україна, 1993. – 48 с.
25. Кошиць О. А. Спогади. – К.: Рада, 1995. – 387 с.
26. Крупнин В. Н. Как из школы выгоняли священнослужителей // Встреча. – 1997. – № 3. – 64 с.
27. Лихачев Б. Т. Вопросы православной педагогики в трудах протоиерея В. Зеньковского: Дис... канд. богословия. – М., 1995. – 310 с.
28. Локшин Д. Л. Хоровое пение в русской дореволюционной и советской школе. – М.: АПН РСФСР, 1957. – 96 с.
29. Матонис В. П. Музыкально-эстетическое воспитание личности. – Л.: Музыка, 1988. – 85 с.
30. Никон архимандрит. Чего мы ждем от нашей церковно-приходской школы? – Сергиев Посад: Свято-Троицкая Сергиева Лавра, – 1908. – 185 с.
31. Отчет о состоянии церковно-приходских школ // Полтавские епархиальные ведомости. – 1892. – № 5. – С. 162 – 188.
32. Пащенко В. Православ'я в Україні: Державно-церковні стосунки: Навчальний посібник – Полтава, 1997. – 354 с.
33. Правила и программы для церковно-приходских школ и школ грамоты. – 2-е изд. – Санкт-Петербург, 1894. – 112 с.
34. Резолюции 2, 3-го съездов хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1911. – № 3. – С. 89-94.
35. Рувинский А. Н. Нравственное воспитание личности. – М.: Просвещение, 1981 – 316 с.
36. Рудницька О. П. Музика і культура особистості: Проблеми сучасної педагогічної освіти: Посібник. – К., 1998. – 247 с.
37. Рыбальченко М. Г. Общенародное церковное пение // Полтавские епархиальные ведомости. – 1913. – № 22 – 23. – С. 1655 – 1659.
38. Сосунцов Е. Ф. Труды и плоды законоучительства. – Пермь: Типо-литография Губернского управления, 1911. – 12 с.
39. Тихомиров Д. И. Педагогические курсы 1897 года в городе Полтаве. – Полтава, 1898. – 332 с.
40. Ученические хоры // Хоровое и регентское дело. – 1910. – № 9. – С. 209 – 211.

Лекція 4. Роль регента хору у вихованні молоді та основні шляхи його професійної підготовки (2 год.

1. Історична традиція регентського навчання.
2. Різновиди церковних хорів.

3. Регенти – провідні носії хорових церковних співочих традицій.
 - а. Склад регентського класу в дожовтневий період. Курси для регентів.
 - б. Регент – вихователь усього наряду.
 - в. Роль регента у професійній підготовці хорової справи.
4. Історичні віхи розвитку регентської справи.
 - а. Київська Лаврська школа, Києво-Могилянська академія. Три функції керівників хорів.
5. Регентські класи при Придворній Співацькій Капелі, Синодальному училищі – перші навчальні заклад из підготовки регентів.

Література

1. Васильев В. А. Дирижерско-хоровое образование в России конца XIX – начала XX века: Дис... канд. искусствоведения. – Л., 1981. – 170 с.
2. Вознесенский И. И. Общее церковное пение. Народно-певческие хоры. – М., 1905. – 66 с.
3. Гарднер И. А. Богослужбное пение Русской православной церкви: В 2 т. – Т. 2. – Нью-Йорк: Типография преп. Иова Почаевского, 1978. – 591 с.
4. Гермоген епископ Выборгский. Вечерние беседы отца с детьми о пении при богослужении и о церковной музыке. – Санкт-Петербург, 1876. – 106 с.
5. Зеньковский В. В. Педагогика. – М.: Православный Свято-Тихоновский Богословский институт, 1996. – 153 с.
6. Карасев А. Н. Методика пения: Руководство к постановке и преподаванию хорового пения в народных церковно-приходских школах и прочих учебных заведениях и к организации церковных певческих хоров. – Пенза: Типо-литография В. Н. Умнова, 1889. – 270 с.
7. Козицький П. О. Спів і музика в Київській Академії за 300 років її існування. – К.: Музична Україна, 1971. – 147 с.
8. Конев А. Н. Индивидуально-типологические особенности младших школьников как основа дифференцированного обучения: Автореф. дис... канд. пед. наук: – М., 1968. – 35 с.
9. Летние курсы для регентов // Хоровое и регентское дело. – 1910. – № 10. – 254 с.
10. Локшин Д. Л. Хоровое пение в русской дореволюционной и советской школе. – М.: АПН РСФСР, 1957. – 96 с.
11. Локшин Д. Л. Замечательные русские хоры и их дирижёры. – М., 1963 – 241 с.
12. Отчет о состоянии церковно-приходских школ в Полтавской епархии за 1893 – 1894 учебный год // Полтавские епархиальные ведомости. – 1895. – № 6 – 7. – С. 1 – 64.
13. Резолюция 1-го съезда хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1909. – № 9. – С. 78 – 79, 97.
14. Резолюции 2, 3-го съездов хоровых деятелей // Хоровое и регентское дело. – 1911.– № 3. – С. 89-94.
15. Римский-Корсаков Н. А. Проект устава Музыкального училища при Придворной певческой капелле. – М.: – Музгиз, 1963. – 194 с.

16. Феодосий монах. Исповедь старого регента // Голос церкви. – 1912. – № 10. – 19 с.
17. Фудель Н. П. Нравственно-культурное значение учительства: Речь на съезде учителей земских школ. – М., 1904. – 19 с.
18. Христианское воспитание детей. – М.: Синодальная типография, 1905. – 15 с.
19. Шамаева К. И. Музыкальное образование на Украине в первой половине XIX в. – К., 1992. – 187 с.

МУЗИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ СЛУХАННЯ

1. Архангельский А. Блажен разумевай.
2. Березовский М. Не отвержи мене во время старости. Концерт для 4-голосного хора,
3. Бортнянский Д. Тебе Бога хвалим. Двухорный концерт.
4. Бортнянский Д. Коль возлюблена селения Твоя, Господи. Концерт для
5. хора № 17.
6. Бортнянский Д. Херувимская песнь № 7.
7. Ведель А. Ныне отпускаеши.
8. Дилецкий Н. Воскресенский канон.
9. Дилецкий Н. Догматик, глас шестый (Напев Киево-Печерской Лавры).
10. Дилецкий Н. Единородный Сыне.
11. Лисенко М. Боже великий, единый.
12. Лисенко М. Херувимська пісня.
13. Львовский Г. Стихира праздника Пятидесятницы (Знаменный распев).
14. Неизвестный автор. XVII в. Веселитесь, праведный. Рождественская
15. стихира.
16. Неизвестный автор. XVIII в. Редакция Г. Владышевской. Гласом моим
17. ко Господу возвах. Праздничный 12-голосный концерт на три хора.
18. Рахманинов С. Всенощное бдение. Соч.37.
19. Рахманинов С. Ныне отпускаеши.
20. Турчанинов П. Задостойник Пятидесятницы.
21. Чайковский П. Отче наш.
22. Чесноков П. Благослови душе моя Господа.
23. Чесноков П. Да исправится молитва моя
24. Чесноков П. Не умолчим никогда, Богородице.
25. П.Чесноков Благослови, душе моя, Господа
26. П.Чесноков Блажен муж
27. П.Чесноков Свете тихий
28. П.Чесноков Ныне отпускаеши
29. П.Чесноков Хвалите имя Господне
30. П.Чесноков Тропари воскресные
31. П.Чесноков От юности моя
32. П.Чесноков Воскресение Христово видевшее
33. П.Чесноков Славословие великое).
34. А. Ведель Блажен муж
35. П Турчанинов Воскреси Боже
36. М. Березовский Не отвержи мене
37. А.Архангельский Гласом моим
38. Старорусский Ныне отпускаеши
39. А.Ведель Ныне отпускаеши
40. Д.Бортнянский Херувимская № 7
41. П.Чайковский Единородный сыне
42. С.Рахманинов Благослови, душе моя, Господа).
43. С.Рахманинов Богородице, Дево, радуйся

ТЕМАТИКА НАУКОВИХ РЕФЕРАТИВ

Біографії видатних українських композиторів: Д.С. Бортнянського, М.С. Березовського, А.Л. Веделя, П.О. Козицького, О.А. Кошиця, М.Д. Леонтовича, М.В. Лисенка, К.О. Стеценка.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначте місце православної духовної музики в релігії, соціокультурному просторі, педагогіці.
2. Розкрийте значення православної духовної музики у богослужінні, назвіть та охарактеризуйте три її основні види.
3. З'ясуйте історичні умови виникнення християнського богослужбового співу. Проаналізуйте діяльність І. Златоуста – засновника церковного співу.
4. Охарактеризуйте гласи або лади Візантійського осьмогласія. (Визначте роль І. Дамаскіна.)
5. Систематизуйте генезис розвитку та становлення православної духовної музики в X-XX ст
6. Узагальніть творчість видатних музикознавців, дослідників, композиторів минулого на тлі православної духовної музики.
7. Перелічіть періодизації дожовтневих музикознавців: Д.В. Розумовського, В.П. Металлова, А.В. Преображенського.
8. Порівняйте періодизації сучасних дослідників: Н.Д. Успенського та І. Гарднера.
9. Висвітліть вплив українських композиторів П.О. Козицького, О.А. Кошиця, М.Д. Леонтовича, М.В. Лисенка, К.О. Стеценка на розвиток духовної музики кін. XIX поч. XX ст.
10. Охарактеризуйте етапи розвитку православної духовної музики в Україні кін. XIX поч. XX ст. (авторська періодизація).
11. Визначте місце православної духовної музики в народній творчості (українські колядки та шедрівки).
12. Розкрийте роль православного духовного пісенспіву в професійній музиці.
13. Висвітліть значення творчості М.П. Ділецького в становленні православної духовної музики .
14. Охарактеризуйте канти.
15. Розкрийте сутність партесного концерту XVII-XVIII ст.
16. Розкрийте сутність та значення хорового концерту кін. XVIII поч. XIX ст.
17. Використання та значення колокольних дзвонів.
18. Православна духовна музика як яскраве і неповторне джерело пізнання способу життя, духовного стану оточення.
19. Охарактеризуйте та порівняйте погляди дослідників дожовтневого періоду про музику як соціокультурний вид мистецтв (педагогі, мистецтвознавці, філософи та релігійні діячі).
20. Використання у педагогічній практиці православної духовної музики як засобу виховання у дожовтневий період.
21. Поясніть вираз: “Синтез музики і слова, співу і молитви”.
22. Розкрийте функції православної духовної музики (церковного співу) (погляди П.О. Щуровського, М.Д. Нікандрова, С.О. Рачинського, А.Кураєва).
23. Охарактеризуйте значення православної духовної музики у родинному вихованні.
24. Розкрийте причини та наслідки визнання урядом православної духовної музики як кращого виховного засобу.
25. Висвітліть застосування православної духовної музики у навчально-виховному процесі.

26. Розкрийте морально-естетичне призначення православної духовної музики як комплексного виховного засобу.
27. Розкрийте роль православної церкви, уряду, суспільства і православної духовної музики у боротьбі з аморальними проявами підростаючого покоління дожовтневого періоду.
28. Розкрийте сутність двоєдиної основи загальнонародного церковного співу.
29. Охарактеризуйте історичний шлях загальнонародного церковного співу.
30. Розкрийте причини та наслідки занепаду загальнонародного церковного співу у XVII ст.
31. Охарактеризуйте період XIX-XX ст. з точки зору співацької медієвістики. Розкрийте роль Д. Розумовського, В. Металлова.
32. Порівняйте погляди І. Вознесенського, В. Лебедева, М. Рибальченка на загальнонародний церковний спів.
33. Дайте визначення загальнонародному церковному співу як позашкільному виду діяльності.
34. Сформулюйте методичні умови для вивчення богослужбового пісенного матеріалу для загальнонародного церковного співу.
35. Охарактеризуйте участь народу у богослужбовому співі. Причини, значення.
36. Зробіть огляд системи народної освіти в дожовтневий період. Церковнопарафіяльні школи.
37. Визначте причини виникнення і розвитку предмету церковного співу.
38. Висвітліть причини створення хорів при церковнопарафіяльних школах. Їх значення.
39. Охарактеризуйте з'їзди хорових діячів. Причини, значення.
40. Поясніть передумови розквіту хорової справи (1884-1917).
41. Охарактеризуйте 4 етапи розвитку хорового церковного співу.
42. Визначте мету, завдання, методичні вимоги, до вивчення церковного співу (В. Металлов, О. Карасьов).
43. Розкрийте особливості роботи Полтавських навчальних церковних хорів.
44. Проаналізуйте праці Д. Заріна, А. Маслова, С. Миропольського про обов'язковість навчання церковним співам.
45. Визначте організацію шкільного хорового колективу (Праці Т. О. Щуровського).
46. Висвітліть головне виховне завдання в середніх навчальних закладах.
47. Розкрийте зміст завдань навчання духовним співам в гімназії.
48. Охарактеризуйте виховний зміст 5 форм існування духовного пісенства кін. XIX поч. XX ст.
49. Проаналізуйте стан середньої ланки освіти 1864-1914 рр.
50. Розкрийте провідне місце православної церкви у вихованні молоді через церковний спів.
51. Сформулюйте причини піднесення церковного співу у середніх навчальних закладах в період кін. XIX поч. XX ст.
52. Висвітліть та узагальніть досвід Харківських середніх навчальних закладів.
53. Висвітліть та узагальніть досвід Коростишевської учительської семінарії.
54. З'ясуйте історичні умови виникнення народних училищ, вимоги до викладання церковного співу, недоліки у викладанні церковного співу).
55. Порівняйте виховання засобами православної духовної музики в жіночих та чоловічих середніх навчальних закладах.
56. Дайте характеристику стану жіночої середньої освіти.
57. Охарактеризуйте діяльність приватних жіночих закладів.

58. Охарактеризуйте Полтавське єпархіальне жіноче училище як зразок дбайливого ставлення до виховання дівчат засобами православної духовної музики.
59. Розкрийте історичну традицію регентського навчання.
60. Охарактеризуйте різновиди церковних хорів.
61. З'ясуйте роль регентів як носіїв хорових церковних співочих традицій.
62. Охарактеризуйте склад регентського класу в дожовтневий період. Курси для регентів.
63. Висвітліть роль регента у вихованні нараду.
64. Визначте роль регента у професійній підготовці хорової справи.
65. Сформулюйте історичні віхи розвитку регентської справи.
66. Розкрийте значення і місце Київської Лаврської школи, Києво-Могилянської академії у виникненні та розвитку православної духовної музики.
67. Розкрийте функції керівників хорів.
68. Охарактеризуйте місце регентських класів при Придворній Співацькій Капелі, Синодальному училищі як перших навчальних закладів з підготовки регентів.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ **Практичне заняття №1 (2 години)**

Тема: КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ.

ПЛАН

1. Визначення основних історичних етапів (періодів) становлення і розвитку української духовної музики.
2. Аналіз особливості культової музики дохристиянства та Київської Русі.
3. Хрещення Русі. Значення емоційного впливу християнського Богослужіння на духовно-релігійний вибір Святого рівноапостольного князя Володимира і всього українського народу.
4. Порівняння духовної музики дохристиянства та періоду прийняття християнства.
5. Особливості унісонного і партесного співу.
6. Аналіз періодизацій генези православної духовної музики

Практичний блок

1. Знайомство з виконанням церковних піснеспівів різними хоровими колективами.
2. Прослухування унісонного та партесного співу у виконанні професійних та монастирських хорових колективів.
3. Перегляд відеозапису ТВ передачі про духовну музику.

Література:

1. Історія української духовної музики. Загальна редакція та упорядн. О.Я. Шреєр-Ткаченко. -К.: Муз. Україна, 1969-587с.
2. Корній Л. Історія української музики. В 2 частинах. Ч.І: Найдавніші часи - перша половина XVIII ст. - Київ-Харків-Нью-Йорк: Видавництво М.П.Коць. 1998.-402с.

3. Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики. - Львів., 1995.-232с.
4. Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець ХІХ– початок ХХ століття): Дис... канд. Педагогіки. – Харків, 2000. – 237 с.
5. Мартынов В. И. История Богослужебного пения. – М.: РИОФА, 1994. – 238 с.
6. Маценко П. Нариси з української церковної музики. - К.: Муз. Україна. 1941 -152с.
7. Огієнко І. І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К.: Довіра, 1992. – 141 с.
8. Українська культура: Лекції за ред. Д. Антоновича / Упорядник С. Ул'яновська. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1993. – 592 с.

Практичне заняття № 2

(2 години)

Тема: МУЗИКОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ТВОРІВ НАРОДНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ".

1. Визначити місце колядок та щедрівок релігійного змісту серед основних груп обрядових пісень народного календаря. Розробити класифікацію колядок та щедрівок за тематичними напрямками.
2. Дати музикознавчу характеристику творів народної духовної музики.
3. Обґрунтувати можливості їх вибору для вивчення на уроках музики та виконання дитячим хором.
4. Роль обробок колядок і щедрівок у творчому доробку українських композиторів.
5. Аналіз етапів виникнення та розвитку багатоголосного співу.
6. Аналіз теоретичних узагальнень "Граматики" М. Дилецького.
7. Період зародження партесного концерту ХУІІ (М.Ділецький)
8. ХУІІІ–Д. Бортнянський, А.Ведель, М. Березовський.
9. ХІХ М.Бахмет'єв, А.Львов,Г.Ломакін,П.Воротніков,М.Глінка.
10. ІІ– полов. ХІХ ст. М.Балакірев, М.Римський–Корсаков, П.Чайковський
11. Гречанінов, В.Калінніков, Л.Нікольський, С.Смоленський, А.Кастальський, А.Архангельський, С.Рахманінов.
12. Сформувати у студентів уміння здійснювати аналіз творів із визначенням структури, мелодики, гармонії, динаміки, інтонаційних побудов, фактури, ритмічно – метричного малюнку.
13. Обґрунтувати можливості вибору окремих зразків академічної духовної музики для вивчення на уроках музики та виконання дитячим хором.

Практичний блок:

1. Слухання та аналіз обробок колядок та щедрівок українських композиторів, визначити їх роль у творчому доробку.
2. Знайомство з нотним матеріалом і проспівування обробок колядок та щедрівок українських композиторів. (Рекомендовані твори для прослуховування та аналізу: колядки та щедрівки “Нова радість стала”, “Радуйтеся усі люди”, “Добрий вечір тобі”, “Чи дома, дома, хозяїн дома”, “Діва Марія церкву строїла”, “У неділю рано” та інші.)

3. Знайомство з нотними партитурами партесних творів української духовної музики.
4. Ознайомитися з творами української духовної музики композиторів М. Березовського, Д. Бортнянського А. Веделя М, Вербицького, М. Леонтовича та інших (Рекомендовані твори для прослуховування та аналізу: М Березовський "Радуйтеся праведні", "Бог ста соньм Богов» Д. Бортнянський «Слава в виш-них Богу» А. Ведель «Отче наш» М Леонтович «Світе тихий»).
5. Знайомство з нотними партитурами композиторів різних епох та читка з аркушу.
6. Прослуховування записів православної духовної музики у виконанні професійних та монастирських хорових колективів.

Література:

1. Гомовский В. У истоков народной музыки славян, - М.: Музыка, 1971 .-182с.
2. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики. -. Муз. Україна, 1975.-262С.
3. Колядки-Щедрівки. - К.: Муз. Україна. -1991.-230с.
4. История богослужебного пения / Сост. Лебедев Б.Б. – Комсомольск, – 2004. – 252 с.
5. Кук В. Нові данні про Артема Ведельського-Веделя Українське музикознавство. Вип..5.- 248с.
6. М. Березовский: Хоровые произведения. - К.: Музыка. 1989. -115с.
7. Максим Березовський: Хорові духовні твори. - К.: Муз. Україна. 1995.-102с.
8. Матвеев Н.В. Хоровое пение: Уч. пособие. М.: 1998. – 287 с.
9. Микола Леонтович: Спогади. Листи. Матеріали. - К.: Муз. Україна. 1982. -238с.
10. Юрченко М. Невідомий концерт Максима Березовського // Музика. - 1995.№5.-С.35-38.
11. Мартынов В.И. История богослужебного пения : Учебное пособие. – М.: РИО Федеральных архивов; Русские огни, 1994. – с. 240.
12. Металлов В.М. История богослужебного пения. Москва, 1994.
13. Шреер-Ткаченко О. Я. Історія української доживтневої музики. – К.: Музична Україна, 1969. – 587 с.
14. Шреер-Ткаченко О. Я. Історія української музики. – К.: Музична Україна, 1980. – 179 с.

Практичне заняття №3.(2 години)

Тема: ПРАВОСЛАВНА ДУХОВНА МУЗИКА–ВИХОВНИЙ - ЗАСІБ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ.

1. Дослідити історичні традиції виховання дітей в родині засобами народної музики православ'я та духовних піснеспівів.
2. Охарактеризувати духовну музику, як виховний засіб у педагогічному процесі початкових навчальних закладів у доживтневий період.
3. Охарактеризувати духовну музику, як виховний засіб у педагогічному процесі середніх навчальних закладів у доживтневий період.
4. Обґрунтувати можливості використання творів українського духовного музичного мистецтва у навчально-виховному процесі дошкільного закладу та школи.

5. Принципи добору репертуару духовної музики православ'я для ознайомлення з ним на уроках музики у загальноосвітній школі та для вивчення дитячим хором.
6. Визначити основні етапи роботи по опрацюванню творів духовної музики на уроках та в хоровому колективі.
7. Розробити програму творів народної та академічної духовної музики для дитячого хору.
8. Прослуховування записів духовної музики у виконанні хорових колективів.

Практичний блок:

1. Перегляд ДВД дитячих свят, присвячених релігійним святам.
2. Ознайомлення з музичними п'єсами для дітей (перегляд DVD, огляд сценаріїв).
3. Ознайомлення з нотним матеріалом пісень на духовні вірші.

Література:

1. Вишневецький О. І. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси. – Львів, 1996. – 233 с.
2. Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець XIX– початок XX століття): Дис... канд. Педагогіки. – Харків, 2000. – 237 с.
3. Медушевский В.В. Внемлите ангельскому пению. Мн.: Православное Братство во имя Архистратига Михаила, 1999. – 320 с.
4. Проскурня В. Музично-естетичне виховання дітей засобами хорового мистецтва на Україні в кінці XIX на початку XX століття: Диплом... Полтава. 2001. – 70 с.
5. Ковин Н. Курс теории хорового церковного пения. СПб.: изд. “Шпиль” 2002. – 112 с.
6. Література:История богослужебного пения / Сост. Лебедев Б.Б. – Комсомольск, – 2004. – 252 с.
7. Матвеев Н.В. Хоровое пение: Уч. пособие. М.: 1998. – 287 с.
8. Сикур П.И. Воспою Тебе. Основы вокальной техники и исполнительства для вокалистов, руководителей хоров, профессионалов и любителей светского и церковного пения. – М.: Русский Хронографъ. 2006. – 408 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.

- Підготовка реферата з навчального курсу (тема за вибором).
- Підготувати екскурсію до православного храму м. Полтави з прослуховуванням православних духовних піснеспівів.
- Створити фонотеку православної духовної музики різних епох (аудіо, cd за вибором).
- Розробка та демонстрація сценарію презентації певної епохи у розвитку хорового мистецтва або творчості хорового колективу, хорового диригента, композитора, співака (з використанням музичних записів та іншого ілюстративного матеріалу).
- Укладання пакету наочного навчального матеріалу для вивчення певної епохи у розвитку духовної хорової музики або творчості хорового колективу, хорового диригента, композитора, співака (портрет, ілюстративний матеріал, макети тем хорових творів та ін.).
- Проведення лекції-концерту з тематики навчального курсу.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Змістовий модуль I.

1. Зобразити в таблицях генезис за періодизаціями В. Металлова, А. Преображенського, М. Успенського, І. Гарднера, М. Маріо.

Література:

- 1) Мартынов В.И. История богослужебного пения : Учебное пособие. – М.: РИО Федеральных архивов; Русские огни, 1994. – с. 240.
- 2) Гарднер И.А. Богослужебное пение Русской православной церкви. Сущность, система и история в 2 т. – Нью-Йорк: Типография преп. Иова Почаевского, 1978. – с. 567.
- 3) Металлов В.М. История богослужебного пения. Москва, 1994.
- 4) Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець XIX– початок XX століття): Дис... канд. Педагогіки. – Харків, 2000. – 237 с.

Методичні вказівки:

Метою цього завдання є узагальнення, систематизація, закріплення знань студентів з теоретичних питань першого модуля.

При підготовці даного питання слід звернути увагу на аналіз та синтез викладеного матеріалу щодо періодизацій мистецтвознавців дожовтневого та сучасного періодів. Таблиці складаються на базі конспектів та навчально-методичних матеріалів.

2. Описати біографії композиторів професійної духовної музики.

Література:

- 1) Шресер-Ткаченко О. Я. Історія української дожовтневої музики. – К.: Музична Україна, 1969. – 587 с.
- 2) Матвеев Н.В. Хоровое пение: Уч. пособие. М.: 1998. – 287 с.
- 3) Арх. Филарет (Гумилевский) Исторический обзор песнопевцев и песнопения греческой церкви. – М.: 1995. – 393 с.
- 4) Металлов В.М. История богослужебного пения. Москва, 1994.
- 5) История богослужебного пения / Сост. Лебедев Б.Б. – Комсомольск, – 2004. – 252 с.

Методичні вказівки:

Метою описання біографій композиторів професійного православного духовного пісенства є залучення до скарбів національно-хорового мистецтва, вивчення творчого і життєвого шляху видатних митців із світовим визнанням.

При опрацюванні питання бажано збагатити матеріал ілюстраціями, портретами, записами (аудіо-, DVD), а також нотним матеріалом. Зібраний матеріал може бути використаний для роботи з школярами, студентами при ознайомленні та вивченні творів духовної музики.

3. Підготувати словник специфічних термінів.

Література:

- 1) Полотебнев А. И. Пение в храме как средство к благодатному сообщению Богооткровенных истин. – М., 1896. – 17 с.
- 2) Прот. Лавров. Записки по предмету Закона Божия. – К.: 1993. – 264 с.
- 3) Матвеев Н.В. Хоровое пение: Уч. пособие. М.: 1998. – 287 с.

Методичні вказівки:

При підготовці даного питання слід звернути увагу, що для кращого засвоєння матеріалу треба вільно володіти маловживаною та незнайомою термінологією. Рекомендовано підготувати словник специфічних термінів, використовуючи наведену літературу.

Змістовий модуль II.

4. Підготувати хронологічні таблиці розвитку православної духовної музики як складової музичної освіти X-XX ст.

Література:

- 1) Іванов В. Ф. Навчання церковного співу в Україні у IX – XVII ст. – К.: Музична Україна, 1997. – 247 с.
- 2) Іванов В. Ф. Співацька освіта в Україні у XVIII ст. – К.: Музична Україна, 1997. – 289 с.
- 3) Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець XIX– початок XX століття): Дис... канд. Педагогіки. – Харків, 2000. – 237 с.
- 4) Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII століття. – Київ-Львів-Полтава, 2002. – 487 с.

Методичні вказівки:

Метою цього завдання є узагальнення, систематизація, закріплення знань студентів з теоретичних питань курсу “Духовна музика”. Таблиця складається наприкінці вивчення курсу і заповнюється по графах:

1. Хронологічні межі X-XX ст.
2. Вчителі, регенти, співаки, композитори духовної музики.
3. Нотна грамота.
4. Співацька освіта.
5. Місце події.
6. Події.

Цінність власної хронологічної таблиці полягає в повторенні матеріалу, кращому його засвоєнні, при графічному зображенні основних аспектів генези духовної музики. Бажано при складенні таблиці та для кращої результативності користуватися наведеною літературою.

5. Підготувати краєзнавчі архівні матеріали до виступу-лекції “Духовна музика на Полтавщині”.

Література:

- 1) Рыбальченко М. Г. Общенародное церковное пение // Полтавские епархиальные ведомости. – 1913. – № 22 – 23. – С. 1655 – 1659.

- 2) Гавриш Р. Земська школа на Полтавщині. – Полтава: ВЦ “Археологія”, 1998. – 102 с.
- 3) Лубенець І.В. Народна освіта на Полтавщині 1907-1908 шкільного року. //Рада. – 2007. – с. 18.
- 4) Отчет о состоянии церковно-приходских школ в Полтавской епархии за 1893 – 1894 учебный год // Полтавские епархиальные ведомости. – 1895. – № 6 – 7. – С. 1 – 64.
- 5) Отчет о состоянии церковно-приходских школ // Полтавские епархиальные ведомости. – 1892. – № 5. – С. 162 – 188.
- 6) Курсы церковного пения в Лубнах // Полтавские епархиальные ведомости. – 1894. – № 15. – С. 565.
- 7) Из жизни церковно-приходских школ Полтавской епархии 1892 – 1893 гг // Полтавские епархиальные ведомости. – 1893. – № 13. – С. 763 – 784.

Методичні вказівки:

Метою цього завдання є поглиблення знань про музичне життя рідного краю, зокрема маловідомою його ділянкою – духовною музикою, знайомство з формами викладання, виконавства, а головне – виховну сутність православної духовної музики підростаючого покоління (розвиток морально-естетичних якостей, патріотичних та релігійних почуттів).

ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

кредитно-модульна технологія навчання; лекції; практичні й лабораторні заняття; робота з Інтернет і першоджерелами (конспектування, рецензування, ксерокопіювання, складання бібліографії, картотеки, створення копій електронних варіантів навчально-методичної літератури, ескізне ознайомлення та опрацювання, аналітичний огляд); аналіз і порівняння; складання графічних схем, таблиць; рецензування; пошуково-дослідницька робота; підготовка реклами; розробка розширених конспектів позакласних заходів, перегляд відеофільмів позакласних заходів; спостереження та аналіз роботи регентів-практиків; репертуарно-пошукова робота; мікровикладання; творчі завдання; ігрові та інтерактивні методи навчання; групові форми роботи; аналіз різноманітних підходів, систем, методик виховання засобами православної духовної музики.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тексти лекцій; опорні схеми та таблиці; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення спецкурсу; нормативні документи МОН України; методичні матеріали; питання до заліку, тести; відеотека; дискотека; записи програмних творів із слухання музики; картотека передового педагогічного досвіду; зразки сценаріїв позакласних музично-виховних заходів; електронні варіанти певних підручників і навчально-методичних посібників; методична бібліотека; матеріали з музичного краєзнавства, портрети композиторів різних епох.

Робоча навчальна програма
до спецкурсу “Духовна музика”
для студентів II курсу денної форми навчання
/ Укладач М.Д. Хіміч
Підписано до друку 2010
Формат 60×84/16
Умовних друк. арк. 2
Тираж 100 прим.
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
м. Полтава, вул. Остроградського, 2